

Kostprijsontwikkeling kuikenvlees

Basisjaar 2000

N. Bondt
P.L.M. van Horne

Projectcode 63407

Augustus 2002

Rapport 2.02.12

LEI, Den Haag

Het LEI beweegt zich op een breed terrein van onderzoek dat in diverse domeinen kan worden opgedeeld. Dit rapport valt binnen het domein:

- Wettelijke en dienstverlenende taken
- Bedrijfsontwikkeling en concurrentiepositie
- Natuurlijke hulpbronnen en milieu
- Ruimte en Economie
- Ketens
- Beleid
- Gamma, instituties, mens en beleving
- Modellen en Data

Kostprijsontwikkeling kuikenvlees

Bondt, N. en P.L.M. van Horne

Den Haag, LEI, 2002

Rapport 2.02.12; ISBN 90-5242-751-8; Prijs €9,50 (inclusief 6% BTW)

23 p., fig., tab., bijl.

Dit rapport geeft inzicht in de productie- en verwerkingskosten van kuikenvlees in 2000 in Nederland, vergeleken met de afzetgebieden Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (VK), en met concurrent Frankrijk. Voor de landen buiten de EU, te weten de Verenigde Staten en Brazilië, zijn de kostprijzen meer indicatief weergegeven.

Naast de vaststelling van het kostprijsniveau in 2000 is geïnventariseerd in hoeverre de EU-landen aandacht besteden aan dierenwelzijn, voedselveiligheid en milieu, en welke maatregelen al genomen zijn. Op basis van die informatie is een schatting gemaakt van de mogelijke kostprijsontwikkeling in de periode 2000 tot 2005.

Bestellingen:

Telefoon: 070-3358330

Telefax: 070-3615624

E-mail: publicatie@lei.wag-ur.nl

Informatie:

Telefoon: 070-3358330

Telefax: 070-3615624

E-mail: informatie@lei.wag-ur.nl

© LEI, 2002

Vermenigvuldiging of overname van gegevens:

- toegestaan mits met duidelijke bronvermelding
- niet toegestaan

Op al onze onderzoeksopdrachten zijn de Algemene Voorwaarden van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO-NL) van toepassing. Deze zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel Midden-Gelderland te Arnhem.

Inhoud

	Blz.
Woord vooraf	7
1. Kostprijs 2000	9
1.1 Totale kosten	9
1.2 Kosten primaire productie	10
1.3 Kosten verwerking	12
2. Kostprijs 2005	13
2.1 Te verwachten kostenontwikkeling tot 2005	13
2.2 Kostenontwikkeling per thema	14
2.3 Totale kosten in 2005	16
3. Braziliaanse vleeskuikenhouderij	18
4. Conclusies en discussie	20
Literatuur	23

Woord vooraf

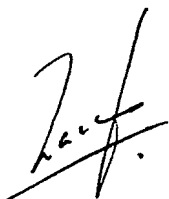
Het LEI onderzoekt in opdracht van de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE) jaarlijks de kostprijs van kuikenvlees in diverse landen. In deze rapportage is dit uitgewerkt voor het basisjaar 2000. Deze studie sluit aan op eerdere vergelijkingen. Voor het basisjaar 1997 was dit onderdeel van de *Perspectievenstudie kuikenvlees* (Van Gaasbeek, 1999) en later is de vergelijking basisjaar 1998 (LEI, 2000) en de vergelijking basisjaar 1999 (LEI, 2001) gepresenteerd aan het PPE.

Dit rapport geeft inzicht in de productie- en verwerkingskosten van kuikenvlees in 2000 in Nederland, vergeleken met de afzetgebieden Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (VK), en met concurrent Frankrijk. In de genoemde landen zijn organisaties actief die data verzamelen op praktijkbedrijven op een manier die min of meer vergelijkbaar is met de werkwijze van het LEI in Nederland. Voor Duitsland is dit de Landwirtschaftskammer Weser-Ems (LWK), voor het VK is dit de National Farmers' Union (NFU) en voor Frankrijk het Institut Technique de l'Aviculture (ITAVI). Voor de landen buiten de EU, te weten de Verenigde Staten en Brazilië, zijn de kostprijzen meer indicatief weergegeven. Voor de Verenigde Staten zijn gegevens gebruikt van de National Chicken Council (NCR) en het Economic Research Service (ERS, department of agriculture). Voor Brazilië zijn meerdere, min of meer indirecte informatiebronnen gebruikt.

Naast de vaststelling van het kostprijsniveau in 2000 is geïnventariseerd in hoeverre de EU landen aandacht besteden aan dierenwelzijn, voedselveiligheid en milieu, en welke maatregelen al genomen zijn. Op basis van die informatie is een schatting gemaakt van de mogelijke kostprijsontwikkeling in de periode 2000 tot 2005. Hiervoor zijn in de genoemde landen meerdere personen van bedrijven, branche organisaties en overheid geïnterviewd.

Gezien de huidige actualiteit (voorjaar 2002) rondom importen van Braziliaanse gezouten filet heeft het LEI een kort hoofdstuk toegevoegd met daarin enige achtergrondinformatie over de vleeskuikenhouderij in Brazilië. De belangstelling ging hierbij vooral uit naar de thema's milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid die in Nederland de discussie bepalen en in de toekomst de kostprijzen verder zullen verhogen. Hoewel meerdere informatiebronnen in Brazilië gebruikt zijn moet expliciet vermeld worden dat de achtergrondinformatie indicatief van aard is.

De directeur,

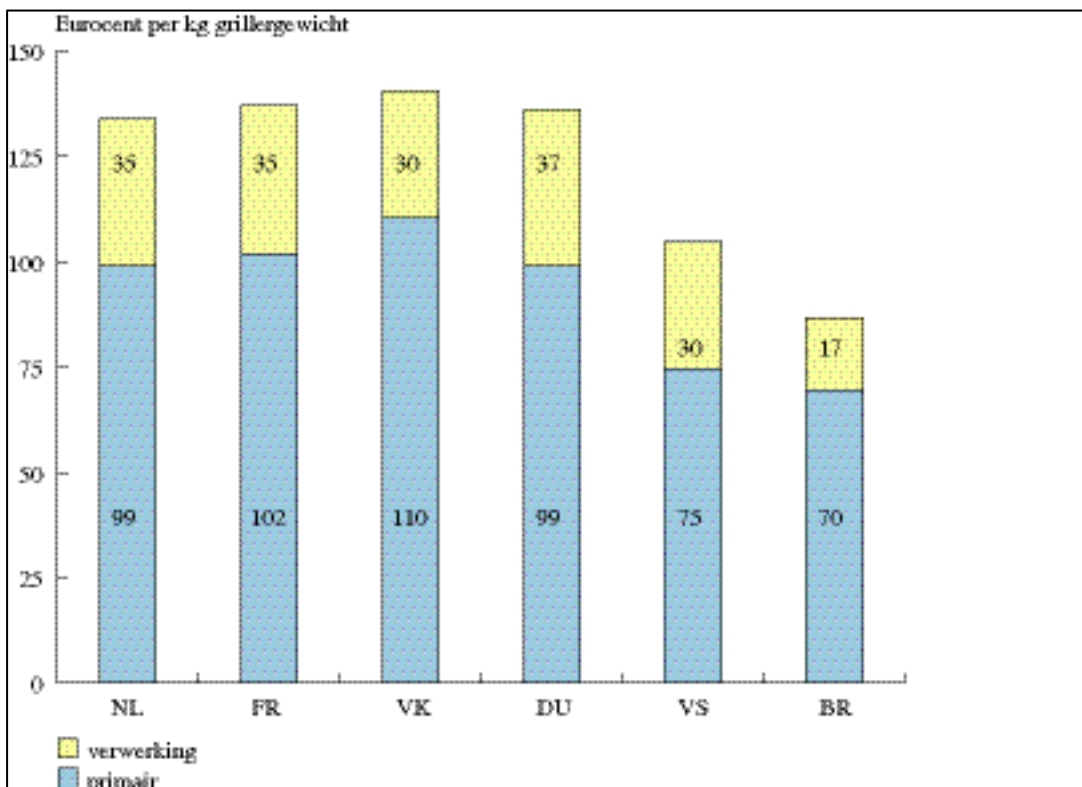

Prof.dr.ir. L.C. Zachariasse

1. Kostprijs 2000

1.1 Totale kosten

De kostprijs van kuikenvlees is onderzocht voor de volgende landen: Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Tevens wordt een indicatie gegeven van de kostprijzen in de Verenigde Staten en Brazilië. De gevonden kostprijzen worden vergeleken met de kostprijs in Nederland. Zowel de primaire productiekosten als de kosten van verwerking zijn berekend. De resultaten hebben betrekking op het jaar 2000.

Figuur 1.1 Totale kosten in cent per kilogram grillergewicht (= circa 70% van levend gewicht)

De verschillen in kostprijs in de primaire sector tussen Nederland, Duitsland en Frankrijk zijn klein. Het verschil met Duitsland is nihil, terwijl Frankrijk bijna 3 cent hogere kosten heeft per kilogram grillergewicht. De hoge kostprijs voor de primaire sector in het Verenigd Koninkrijk wordt voor een groot deel gecompenseerd door de lagere verwerkingskosten in dit land. De totale productiekosten voor Nederland, Frankrijk, VK en Duitsland zijn respectievelijk 134 cent, 137 cent, 140 cent en 136 cent per kilogram grill-

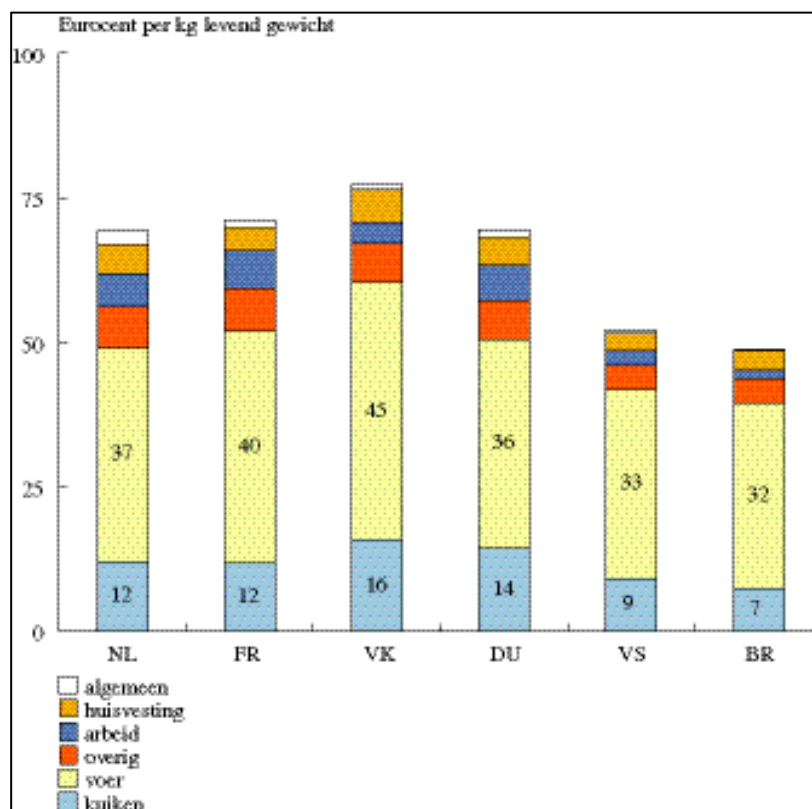
lergewicht. Dit betekent dat Nederland in 2000 een kleine voorsprong had op Frankrijk en Duitsland.

In vergelijking met de voorgaande studie (basisjaar 1999) zijn de kostprijzen in de Europese landen iets gestegen. Ook in deze studie had Nederland een klein voordeel ten opzichte van Frankrijk en Duitsland. Het verschil met het VK is iets gestegen door de verdere waardeestijging van het Britse pond.

De totale kosten voor de Verenigde Staten (VS) en Brazilië waren in 2000 respectievelijk 105 en 87 cent per kilogram grillergewicht. In vergelijking met het voorgaande jaar is de positie van de Verenigde Staten iets verzwakt door de koersstijging van de dollar ten opzichte van de euro. In 2000 was de kostprijs per kilogram grillergewicht in de VS 22% lager. Brazilië had in 2000 circa 35% lagere kosten. In de vergelijking voor het basisjaar 1999 was het verschil tussen Brazilië en Nederland groter. Ook dit wordt grotendeels verklaard door de koersstijging van de Braziliaanse munt in het jaar 2000.

1.2 Kosten primaire productie

Figuur 1.2 geeft inzicht in de opbouw van de primaire productiekosten. In tabel 1.1 zijn de voor de berekening gebruikte uitgangspunten op een rij gezet. Tabel 1.2 geeft de resultaten weer.

Figuur 1.2 Kosten primaire productie in cent per kilogram levend gewicht a)
a) Algemene kosten zijn inclusief mestafzetkosten.

Tabel 1.1 *Uitgangspunten voor de verschillende landen*

	NL	FR	VK	DU	VS	BR
Voerprijs (euro /100 kg)	20,8	21,2	23,9	19,8	16,3	16,3
Kuikenprijs (cent)	23,5	21,6	37,3	26,6	19,6	16,3
Levend eindgewicht (g)	2.000	1.920	2.400	1.875	2.270	2.370
Voerconversie (ongecorr.)	1,78	1,87	1,94	1,79	2,00	2,00
Uitval (%)	4,2	5,6	4,9	4,4	5,0	4,6

Tabel 1.2 *Kosten primaire productie (in cent per kg levend gewicht)*

	NL	FR	VK	DU	VS	BR
Totale kosten inclusief arbeid	69,3	71,2	77,3	69,4	52,2	48,8
Totale kosten exclusief arbeid	63,5	64,8	73,7	63,3	49,6	47,2
Kuiken	12,0	11,8	15,8	14,3	9,1	7,5
Voer	37,1	40,0	44,6	36,3	32,7	32,0
Overig	7,0	7,6	6,7	6,8	4,2	4,2
Arbeid	5,8	6,4	3,6	6,1	2,6	1,6
Huisvesting	5,0	4,1	5,8	4,7	2,8	3,3
Algemeen	1,1	1,3	1,0	1,1	0,8	0,8
Mestafzet	1,3	0,0	-0,2	0,2	-	-0,6

De verschillen in kosten voor de primaire productie worden vooral veroorzaakt door verschillen in voerkosten, de prijs van de eendagskuikens en de mestafzetkosten. Binnen de Europese landen zijn de voerkosten in Duitsland het laagst, terwijl enkele grote integraties in het basisjaar 2000 al voeders zonder diermeel gebruikten. Bekend is dat de Duitse markt voor voeders meer als een 'prijsmarkt' kan worden omschreven: veel voer wordt verkocht voor een zo laag mogelijke prijs, zonder enige vorm van bedrijfsbegeleiding of contractgaranties. De positie van het Verenigd Koninkrijk is zwak door zowel een hoge voerprijs en een hoge kuikenprijs. De hoge voerprijs kan mede verklaard worden door het feit dat in 2000 al aanvullende eisen van kracht waren in de vorm van een verbod op diermeel. Voor de zeer hoge kuikenprijs is nooit een duidelijke verklaring gevonden.

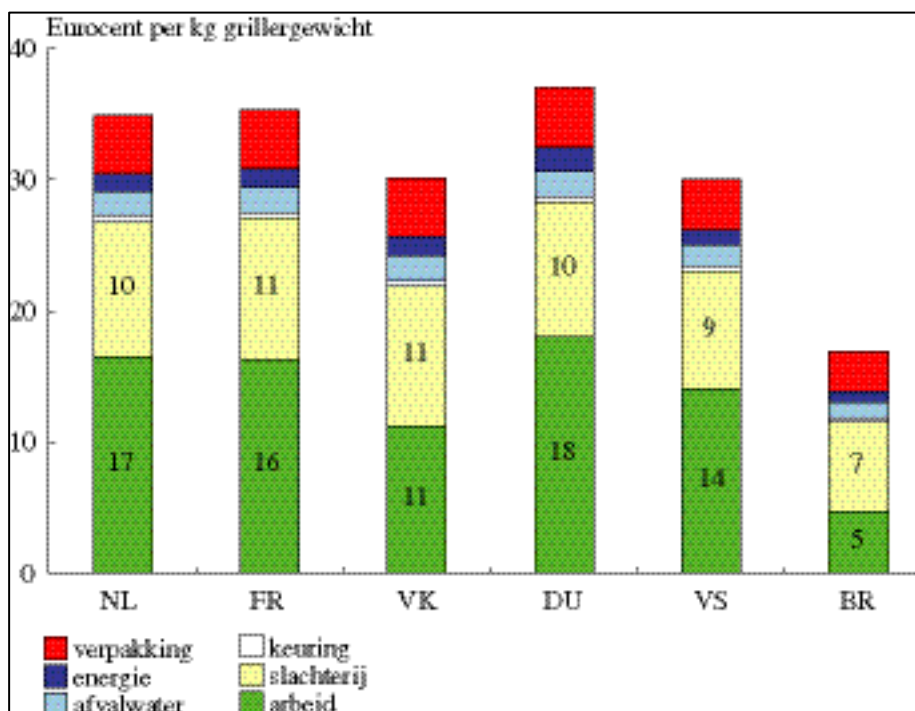
Verder valt op dat Frankrijk lage huisvestingskosten heeft, onder meer doordat de stallen vrijwel allemaal zonder betonvloer worden uitgevoerd, en inmiddels een groot aantal goedkope natuurlijk geventileerde stallen (Louisianastallen) wordt gebruikt. Het Verenigd Koninkrijk heeft een voordeel door de relatief lage berekende arbeidskosten.

De mestafzetkosten in Nederland zijn voor 2000 gebaseerd op een afvoerprijs van 18 euro per ton. Hierdoor is het verschil tussen Nederland en Frankrijk inmiddels opgelopen tot 1,3 cent en met het Verenigd Koninkrijk (met een opbrengstprijs voor mest) tot 1,5 cent per kilogram levend gewicht.

1.3 Kosten verwerking

De verschillen in verwerkingskosten tussen de landen worden vooral veroorzaakt door verschillen in arbeidskosten. Voor de Europese landen is hierbij geen onderscheid gemaakt in arbeidsproductiviteit, omdat hiervoor gegevens ontbreken. Dit betekent dat de niveaus voor arbeidsloon de verschillen in arbeidskosten verklaren. Voor de investeringen in apparatuur van de slachterij zijn er kleine verschillen in kostenniveau. Vooral in het Verenigd Koninkrijk en, in mindere mate, in Frankrijk wordt dit veroorzaakt door aanvullende eisen aan de slachterij inrichting voor bescherming van de werknemers (ARBO eisen). Voor de volledigheid zijn ook de overige kostenposten ingeschat. De kosten van verpakking en verwerking afvalwater zijn voor de Europese landen gelijk verondersteld en geschat op respectievelijk 4,5 en 1,9 cent per kilogram grillergewicht. Keuringskosten zijn gesteld op 0,45 cent per kilogram grillergewicht.

In december 2000 zijn binnen de EU extra regels van kracht geworden met betrekking tot het verbod op het gebruik van diermeel in diervoeders. Ook voor de slachterijen zal dit directe economische gevolgen hebben voor de afzetkosten van slachtafval, echter nog niet voor het basisjaar 2000. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de kostenstijging voor de slachterijen in het jaar 2001 en daarna.

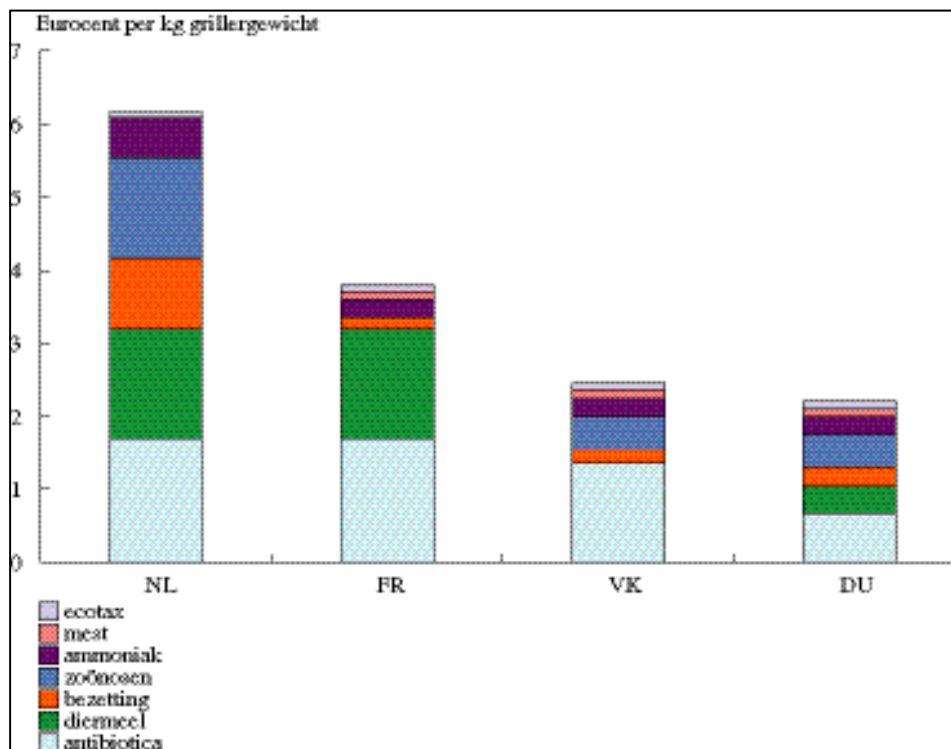

Figuur 1.3 Kosten verwerking in cent per kilogram grillergewicht

2. Kostprijs 2005

2.1 Te verwachten kostenontwikkeling tot 2005

Om de kostprijs voor 2005 in te schatten is geïnventariseerd in hoeverre in de onderzochte EU-landen de komende jaren kosten moeten worden gemaakt voor verbetering van dierenwelzijn, voedselveiligheid en milieu in de primaire productie. Hierbij is gekeken naar de volgende thema's: voedselveiligheid (diermeel, antibiotica, zoönosen), dierenwelzijn (bezetting) en milieu (ammoniak, mest, ecotax). Er is rekening gehouden met de politieke aandacht voor het genoemde thema, het economisch gewicht van de te nemen maatregelen, en de mate waarin in 2000 al verbeteringen waren gerealiseerd. Mogelijke kostenstijgingen in de verwerking zijn hier buiten beschouwing gelaten. In de discussie (hoofdstuk 4) wordt hier verder op ingegaan.

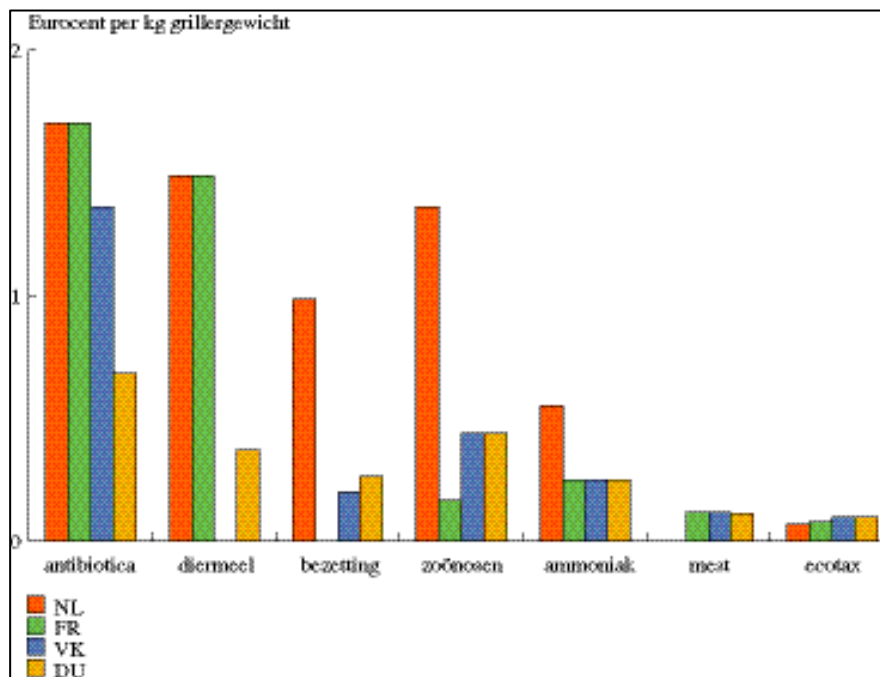
Figuur 2.1 Te verwachten kostenontwikkeling per land in cent per kilogram grillgewicht

Uit figuur 2.1 blijkt dat de verwachte kostenstijging in Nederland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Duitsland tussen 2000 en 2005 geschat wordt op respectievelijk 6,3

cent, 3,8 cent, 2,5 cent en 2,2 cent per kilogram grillergewicht. Dit betekent dat voor de komende jaren de kostenstijging in Nederland duidelijk hoger zal uitkomen in vergelijking met Duitsland en het Verenigd Koninkrijk en, in mindere mate, ten opzichte van Frankrijk.

2.2 Kostenontwikkeling per thema

In deze paragraaf wordt de kostenstijging per land nader gespecificeerd per thema. Achtereenvolgens komen aan bod: antibiotica, diermeel, bezettingsgraad, zoönosen, ammoniakemissie, mestafzetkosten en ecotax.

Figuur 2.2 Te verwachten kostenontwikkeling per thema in cent per kilogram grillergewicht

Antibiotica

Uit figuur 2.2 blijkt dat alle landen nog een forse kostenstijging kunnen verwachten als alle antibiotica als veevoeradditief worden uitgebannen. De extra kosten zijn lager in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, omdat daar in een deel van de sector in 2000 al zonder preventieve antibiotica gewerkt werd. Voor Nederland en Frankrijk was dit in het jaar 2000 slechts voor een klein deel van de productie het geval.

Diermeel

Op EU-niveau geldt inmiddels een verbod op het gebruik van diermeel als veevoergrondstof. Aangenomen is dat dit verbod blijvend zal zijn. Dit betekent dat, in vergelijking met

de situatie in 2000, de vleeskuikenbedrijven te maken kregen met hogere voerkosten door een voerprijsstijging van 3 tot 4%. Dit geldt vooral voor Nederland en Frankrijk. In Duitsland hadden enkele grote integraties in het basisjaar 2000 al voeders zonder diermeel in gebruik. Hierdoor heeft het EU-verbod op diermeel slechts voor een deel van de productie een stijging van de voerprijs tot gevolg. In het Verenigd Koninkrijk is deze maatregel al jaren geleden ingevoerd waardoor het EU-verbod geen invloed heeft op de voerprijs. Naast het duurdere voer heeft het EU-verbod ook de eendagskuikenprijs verhoogd doordat boerderijafval als risicomateriaal afgevoerd moet worden. Voor de Nederlandse situatie is deze kostenstijging berekend op 0,2 cent per kuiken (0,14 cent per kilogram grillergewicht).

De stijging van de voerprijs is waarschijnlijk deels een tijdelijk effect. Naar verwachting zal het areaal sojabonen worden uitgebreid, waardoor de prijs weer iets kan dalen.

Bezetting

In Nederland is een discussie gaande over het invoeren van een maximale bezetting van 35 tot 38 kg per m² staloppervlakte. Het gevolg kan zijn dat het merendeel van de vleeskuikenbedrijven de dierbezetting in de stal met 10 tot 30% moet verlagen. De kans dat in Frankrijk de komende jaren een dergelijke welzijnseis wordt ingevoerd is niet groot. In Duitsland en het Verenigd Koninkrijk kan dit wel worden verwacht, maar in deze landen is voor een aanzienlijk deel van de productie de dierbezetting al verlaagd via convenanten of andere 'vrijwillige' regelingen. Overigens wordt er momenteel ook op EU-niveau gewerkt aan regelgeving ter verbetering van het dierenwelzijn, waarbij bezetting één van de onderdelen is.

Zoönosen

Het voor de zoönosen gesignaleerde verschil in kostprijsstijging wordt veroorzaakt door het feit dat alleen in Nederland het beleid is gericht op monitoring en bestrijding van alle Salmonella's, terwijl dat in de andere landen conform EU-regelgeving wordt beperkt tot S.e. en S.t. Voor een belangrijk deel zijn de kosten van het 'Plan van aanpak Salmonella in de pluimveevleesketen' al opgenomen in de kostprijs van het jaar 2000. Een voorbeeld hiervan is de hogere kuikenprijs als gevolg van het invoeren van logistiek broeden. De kosten voor Nederland in figuur 2.2 hebben vooral betrekking op de kosten voor het 'Actieplan Salmonella en Campylobacter' zoals vanaf 2001 geïmplementeerd in de sector.

Ammoniak

De inschatting is dat in 2005 in Nederland circa 30% van de vleeskuikens emissiearm gehuisvest zullen zijn, meer dan twee keer zoveel als in de andere landen. Een deel van de Nederlandse bedrijven krijgt hierdoor te maken met hogere kosten voor huisvesting.

Mest

Voor het jaar 2000 is gerekend met een prijs voor mestafzet van 18 euro per ton. Inmiddels is deze prijs opgelopen tot 25 euro per ton. Naar verwachting zal de prijs in de toekomst

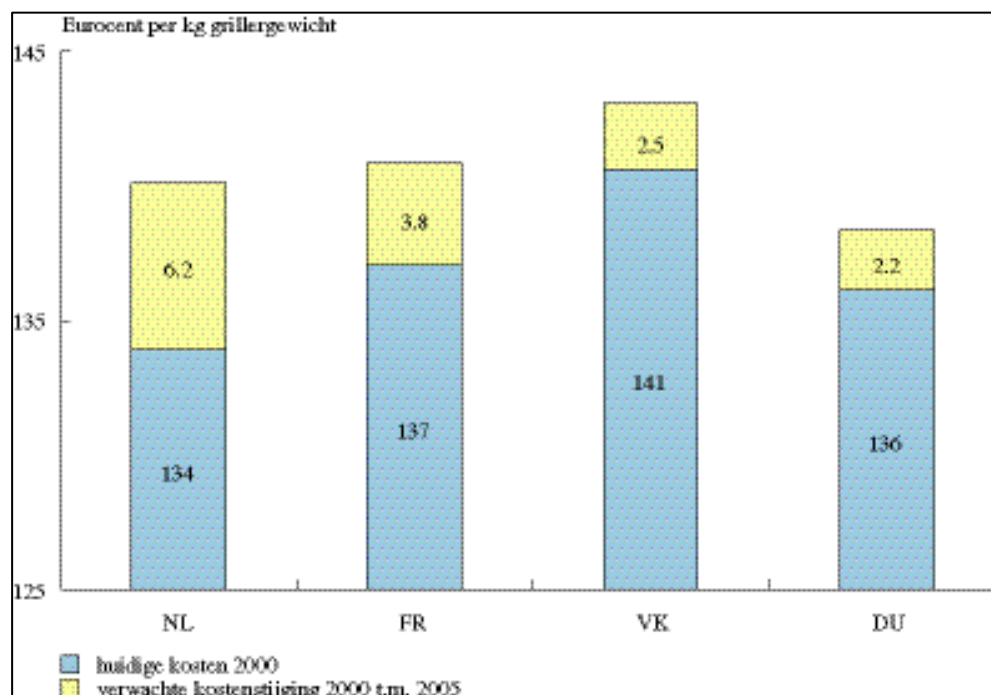
dalen. De deelname van pluimveehouders aan de opkoopregeling (najaar 2001) is relatief groot waardoor het mestaanbod iets zal dalen. Daarbij komt dat de mestafzet inmiddels via mestafzetcontracten geregeld is. Het LEI verwacht dan ook dat de prijs voor mestafzet van de genoemde 25 euro naar het jaar 2005 zal dalen tot 18 euro per ton droge mest. Dit betekent dat voor Nederland in 2005 vergeleken met 2000 geen verder kostenstijging wordt verwacht. Voor de andere landen is de stijging van de mestafzetkosten, naar verwachting, minimaal.

Ecotax

Nederland en, in mindere mate, ook Duitsland hadden in 2000 te maken met een hogere kostprijs door hogere energieprijzen door een verdere verhoging van de ecotax. Voor de komende jaren wordt verwacht dat enkele landen in Noordwest-Europa gezamenlijk verdergaan met de invoering van een ecotax. Dit betekent voor Nederland en Duitsland een verdere verhoging van de ecotax en voor het Verenigd Koninkrijk en, waarschijnlijk, ook voor Frankrijk invoering van een (lage) energieheffing.

2.3 Totale kosten in 2005

In de hierna volgende figuur zijn de inschattingen over de economische impact van diverse beleidsmaatregelen gecombineerd met de gegevens over de kostprijs in 2000. Figuur 2.3

Figuur 2.3 Toekomstige kostprijs in cent per kilogram grillergewicht

geeft een beeld van de te verwachten kostprijs in de toekomst. Hierbij is geen rekening gehouden met wijzigingen in de voerprijs of autonome ontwikkeling in technische en economische prestaties.

De totale kosten in 2005 zijn naar schatting voor Nederland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Duitsland respectievelijk 140 cent, 141 cent, 143 cent en 138 cent per kilogram grillergewicht. In concreto betekent dit dat Nederland haar voorsprong op Frankrijk grotendeels zal verliezen. Ten opzichte van Duitsland komt Nederland in 2005 in een nadelige positie. Ten opzichte van het Verenigd Koninkrijk behoudt Nederland een kostenvoordeel.

3. Braziliaanse vleeskuikenhouderij

De productiekosten in Brazilië waren in 2000 30% lager in vergelijking met Nederland. In deze rapportage is aangegeven dat het verschil in kosten grotendeels verklaard kan worden door lagere kosten voor voer, eendagskuikens, huisvesting (eenvoudige stallen) en arbeid. Hiertegenover staan hogere kosten door een iets minder technisch resultaat (hogere uitval en voederconversie), een hogere rentevoet en een lagere dierbezetting. Voor de verwerkingskosten spelen de lagere arbeidskosten een belangrijke rol. Zoals aangegeven is het eindresultaat een structureel lagere kostprijs. In dit licht is het verklaarbaar dat bij een lage invoerheffing, zoals nu (voorjaar 2002) het geval is voor gezouten filet, de Europese import uit Brazilië snel toeneemt. In dat kader is het relevant meer te weten van de Braziliaanse vleeskuikenhouderij om van daaruit te beoordelen of voldaan wordt aan de wensen van de maatschappij, overheid, retailers en consumenten zoals die gelden of gaan gelden voor de Nederlandse sector. Deze wensen hebben betrekking op diergezondheid, milieu, voedselveiligheid en dierwelzijn. Zoals in deze studie aangegeven zullen de kosten hiervoor in Nederland naar verwachting de komende jaren verder oplopen.

Structuur

De Braziliaanse vleeskuikensector is grotendeels geïntegreerd volgens Amerikaans model. Dit betekent dat slachterijen, voerfabrieken en kuikenbroederijen in eigendom zijn van hetzelfde bedrijf en dat vleeskuikenhouders dieren houden op contract. De integratie levert eendagskuikens, voer en technische en veterinaire begeleiding. De vleeskuikenhouder krijgt een contractvergoeding voor geleverde arbeid en inbreng van de stal. In het algemeen zijn de vleeskuikens een onderdeel van een bedrijf met daarnaast akkerbouw, melkvee of vleesvee.

In de regel is een vleeskuikenstal 1.200 tot 1.500 m² groot. Hierin worden 15.000 tot 24.000 dieren gehouden. Op basis van een cyclus van 60 dagen (45 dagen groeiperiode en 15 dagen leegstand) worden 5,5 ronden per jaar gehouden. De voeding van de kuiken gebeurt op een deel van de bedrijven nog handmatig, maar ook wel geautomatiseerd zoals in Europa. Afhankelijk van de regio wordt het strooisel/mest na elke ronde, tweemaal of slechts eenmaal per jaar uit de stal verwijderd. De stallen zijn van het zogenaamde 'Louisiana'-type. Dit zijn eenvoudige stallen met open zijkanten en natuurlijke ventilatie.

Voer

De lage voerprijs wordt grotendeels verklaard door de lokale beschikbaarheid van grondstoffen. Brazilië verbouwt grote arealen sojabonen en maïs. Deze grondstoffen kunnen door de geïntegreerde structuur grootschalig en efficiënt gemengd worden tot vleeskuikenvoeders. Sojabonen en maïs vormen 80 tot 85% van het vleeskuikenvoer. Dit wordt

aangevuld met 3 tot 5% diermeel, plantaardige olie en mineralen en een premix. In geval van export naar Europa worden de kuikens desgewenst gevoerd met diermeelvrije voeders.

Milieu

In Nederland is het verplicht na elke ronde de mest uit de stal te verwijderen en vervolgens de stal te reinigen. In Brazilië wordt de mest een, twee- of driemaal per jaar uit de stal verwijderd. Dit betekent dat veel kuikens gehouden worden op oud strooisel van het voorgaande koppel. In veel gevallen wordt wel nieuw strooisel ingebracht op de oude laag. Uit de stal verwijderde mest kan bestemd worden als meststof of als veevoer. In het eerste geval is de opbrengstprijs, afhankelijk van de regio, 5 tot 15 euro per ton. Bij afzet als veevoer voor runderen kan de opbrengstprijs oplopen tot 25 euro per ton. In Europa is het, vanuit veterinaire oogpunt, verboden om mest te bestemmen als veevoer.

In Nederland kennen we uitgebreide regelgeving om de ammoniakemissie te verminderen. Bij aanwending van mest moet deze direct ondergewerkt worden en in de toekomst komen er maximum emissienormen voor huisvestingssystemen. Uit onderzoek is het bekend dat op het einde van de mestperiode, als het drogestofgehalte van het strooisel daalt, de ammoniakemissie fors stijgt. Het is dan ook waarschijnlijk dat de ammoniakemissie van Braziliaanse stallen fors hoger zal zijn dan in Nederland. Zover bekend heeft Brazilië echter geen regelgeving om de ammoniakemissie vanuit de veehouderij te verlagen.

Dode kuikens worden op veel bedrijven verbrand of begraven. Er is in toenemende mate kritiek op het begraven van dode kuikens, wegens het risico van besmetting van het grondwater.

Dierenwelzijn

Vleeskuikens worden in het algemeen gehouden in zogenaamde 'Louisiana'-stallen. Doordat mechanische ventilatie ontbreekt is de dierbezetting in deze stallen laag. In de regel worden 11 tot 16 vleeskuikens per vierkante meter stal opgezet. In vergelijking met Nederland, met 22 tot 24 vleeskuikens per vierkante meter, is de bezetting dus laag. Met de lage bezetting worden in Brazilië de risico's van uitval, als gevolg van de grote schommelingen in temperatuur en vochtigheid, beperkt. Door de open stallen heeft de buitentemperatuur meer invloed op de kuikens. Dit zou een van de redenen kunnen zijn van de hogere uitval (5,2% versus 4,0% in Nederland).

Diergezondheid

Met betrekking tot de diergezondheid en de hieraan gerelateerde aspecten van medicijngebruik, gebruik van groeibevorderaars, residuen in vlees en salmonellabesmetting van het eindproduct zijn weinig tot geen gegevens bekend. Dit valt echter buiten het bereik van deze LEI-studie, en kan een punt zijn voor nader onderzoek.

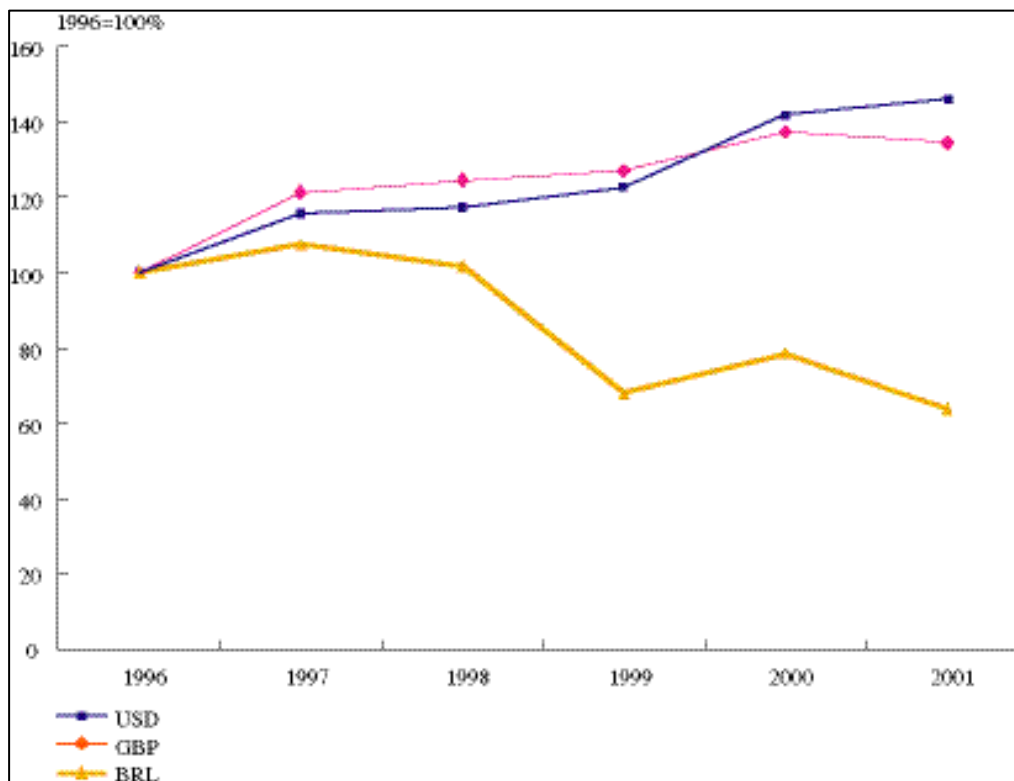
4. Conclusies en discussie

Kostprijs 2000

Uit het onderzoek komt naar voren dat de kostprijs per kilogram grillergewicht van Nederlands kuikenvlees voor het jaar 2000 vergelijkbaar is met Duitsland. Ten opzichte van Frankrijk heeft Nederland een iets lagere kostprijs. De positie in relatie tot het Verenigd Koninkrijk blijft gunstig. In de vergelijking voor het basisjaar 1998 had Nederland nog een iets hogere kostprijs dan Frankrijk en Duitsland. Nadere analyse van de cijfers geeft aan dat de voerprijs en kuikenprijs in Nederland in de tussenliggende periode relatief meer gedaald is dan in de andere Europese landen.

Valutakoersen

Sinds de invoering van de euro zijn er tussen Nederland, Frankrijk en Duitsland geen schommelingen in valutakoersen die de kostprijzen beïnvloeden. Dit geldt echter nog wel

Figuur 4.1 Koersschommelingen van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Braziliaanse real (BRL) (1996 = 100%)

voor de vergelijking met het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Brazilië. Zoals figuur 4.1 aangeeft is de koers van het Britse pond en de Amerikaanse dollar sinds 1996 gestaag gestegen. Hierdoor stijgt de kostprijs uitgedrukt in euro's. De koers van de Braziliaanse valuta (real, BRL) is vooral in 1999 sterk gedaald ten opzichte van 1998. Tijdens het jaar 2000 is de koers weer gestegen. Voor 2000 was de stijging ten opzichte van 1999 circa 15%.

Verwerking

Bij de analyse van de verwerkingskosten is het accent gelegd op kosten voor arbeid en investeringen voor de slachterij en apparatuur. Voor de onderdelen energiekosten, afvoer afvalwater en keuringskosten zijn voor alle Europese landen gelijke kosten verondersteld. Er zijn aanwijzingen dat er ook op deze terreinen verschillen zijn tussen de landen. Dit kan een punt zijn voor nader onderzoek.

Kostprijs 2005

Als alle maatregelen die verwacht worden in de komende jaren worden doorgerekend blijkt dat de kostprijs de komende jaren in Nederland zal stijgen met 6,2 cent per kilogram grillergewicht. De stijging in kostprijs voor de andere Europese landen is minder dan de helft hiervan. Dit betekent dat Nederland haar (kleine) voordeel kwijt raakt ten opzichte van Frankrijk en Duitsland.

Diermeelverbod

In december 2000 is er als gevolg van de BSE-crisis op EU-niveau een verbod ingesteld op het gebruik van diermeel in veevoer. De hierdoor veroorzaakte voerprijsstijging is in deze studie niet verwerkt omdat gerekend is over het basisjaar 2000. De invloed van het EU verbod op het gebruik van diermeel komt wel naar voren in de kostprijs van 2005. Aangezien het een Europees geldend verbod is hebben alle landen te maken met een forse kostprijsstijging. Er zijn echter verschillen in de mate waarin tijdens het jaar 2000 al integraties, op vrijwillige basis, werkten met voeders zonder diermeel. Dat was onder andere het geval in Duitsland. In de berekeningen zijn tevens de extra kosten verrekend voor de afvoer van broeierijafval als gevolg van het diermeelverbod.

Slachtafval

Het EU-verbod op het gebruik van diermeel in veevoeders heeft ook gevolgen voor de pluimveeslachterijen. Voor december 2000 werden de slachtafval gerecycled in de vorm van diermeel. De alternatieve aanwending is nu opslag van diermeel en verbranding. Dit betekent een omslag van een opbrengstenpost van naar een kostenpost. De totale kosten worden geschat op 2,5 cent per geslacht kuiken. De verwerkingskosten, zoals gepresenteerd in figuur 1.3, worden dan voor de Europese landen met 1,8 cent per kilogram griller verhoogd. Hierbij moet vermeld worden dat de doorberekening van deze kosten naar de

primaire sector per land kan verschillen. Bekend is dat in Frankrijk hiermee anders wordt omgegaan dan in Nederland, met name door de overheid.

Mestafzetkosten in Nederland

In de Nederlandse kostprijs 2000 is gerekend met mestafzetkosten van 18 euro per ton (1,3 cent per kilogram grillergewicht). In het najaar van 2001 waren de mestafzetkosten al verder opgelopen tot ruim 25 euro per ton. Het LEI verwacht na 2002 een daling van de mestafzetkosten tot ongeveer het niveau van 2000. Vanaf 2002 hebben de pluimvee-eenhouders via contracten de mestafzet geregeld. Daarbij komt dat een redelijk aantal varkens- en pluimveehouders zich heeft aangemeld voor de opkoopregeling (najaar 2001), waardoor de druk op de mestmarkt zal verminderen.

Specifiek voor vleeskuikensmest zal er nog extra mestafzet komen als een of twee mestverbrandingsfabrieken operationeel worden (medio 2004). Vleeskuikenhouders kunnen momenteel intekenen voor deze vorm van mestafzet via langdurige contracten. Zoals in deze studie aangegeven is in het Verenigd Koninkrijk sprake van een opbrengstprijis voor vleeskuikensmest. De aanwezigheid van drie mestverbrandingsfabrieken in het VK is hiervan de belangrijkste oorzaak.

Brazilië

De Braziliaanse vleeskuikensector is efficiënt georganiseerd volgens Amerikaans integratiemodel. Tevens wordt optimaal gebruikgemaakt van de aanwezigheid van lokale veevoergrondstoffen, het gunstige klimaat en goedkope arbeidskrachten. Hierdoor is de kostprijs 30 tot 40% lager dan in Europa. Bovendien zijn de exporten vanaf 1999 sterk gestimuleerd door de devaluatie van de real (zie figuur 4.1).

In Brazilië wordt gewerkt met een lage dierbezetting in open, natuurlijk geventileerde stallen. De mest wordt tegen een opbrengstprijis afgezet als meststof of als (rundvee)voer. Over kwaliteitsaspecten rondom voedselveiligheid (medicijngebruik, residuen, salmonella) zijn weinig gegevens beschikbaar.

Marketing

Vermeld moet worden dat er naast de kostprijs vele andere factoren een rol spelen bij bepaling van de concurrentiepositie van het Nederlandse product. In de *Perspectievenstudie kuikenvlees* (Van Gaasbeek et al., 1999) zijn deze factoren in kaart gebracht. Genoemd kunnen worden: aanpassingsvermogen aan de markt (onder andere kwaliteit van het product) en ketendoelmatigheid (onder andere logistieke organisatie, snelheid van levering). In dit kader is ook het actieplan salmonella van belang. Hoewel er kosten verbonden zijn aan reductie van de besmettingsniveau voor salmonella zijn er ook voordelen op het terrein van vermarkting die de concurrentiepositie van Nederland positief kunnen beïnvloeden.

Literatuur

Bondt, N. en P.L.M. van Horne, *Kostprijsontwikkeling kuikenvlees* basisjaar 1998. LEI, Den Haag, niet openbaar, 2000.

Bondt, N. en P.L.M. van Horne, *Kostprijsontwikkeling kuikenvlees* basisjaar 1999. LEI, Den Haag, niet openbaar, mei 2001.

Gaasbeek, A.F. van, et al., *Perspectievenstudie kuikenvlees; de concurrentiekracht van Nederland gemeten op de Duitse en Britse markt*. Rapport 99.01. LEI, Den Haag, 1999.